

ΕΠΕΙΓΟΝ

Αθήνα, 22 Απριλίου 2008

Αρ. Πρωτ: 1166/2008

Πληροφορίες: Ελ. Κουτρούμπα, Χ. Σιμόπουλος

Τηλέφωνο: 210-7289754, 624

Fax: 210-7289643

ΠΡΟΣ

Υπ. Εσωτερικών, γραφείο Υπουργού, κ .Π. ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

Υπ. Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασία, γραφείο Υπουργού, κας Φ. ΠΕΤΡΑΛΙΑ.

Υπ. Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, γραφείο Υπουργού, κ. Δ. ΑΒΡΑΜΟΠΟΥΛΟΥ

Υπ. Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, γραφείο Υπουργού, κ. ΑΛ. ΚΟΝΤΟΥ

Υπ. Περιβάλλοντος, Χωροταξίας & Δημ. Έργων, γραφείο Υπουργού, κ. Γ. ΣΟΥΦΛΙΑ

Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ηλείας, γραφείο Νομάρχη, κ. Χ. ΚΑΦΥΡΑ

Τοπική Ένωση Δήμων & Κοινοτήτων ν. Ηλείας, γραφείο Προέδρου, κ. Γ. ΛΥΜΠΕΡΗ

Σώμα Επιθεωρητών Εργασίας, γραφείο Ειδικού Γραμματέα, κ. Ν. ΚΑΤΣΑΚΙΩΡΗ

Ι.Κ.Α., γραφείο Διοικητή, κ. Γ. ΜΕΡΓΟΥ

Ο.Γ.Α., γραφείο Διοικητή, κ. Λ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ

Αστυνομικό Διευθυντή Αστυνομικής Διεύθυνσης Ηλείας

ΚΟΙΝ:

Εισαγγελέα Πρωτοδικών Αμαλιάδας

Αξιότιμες κυρίες, αξιότιμοι κύριοι,

Μετά τα πρόσφατα δημοσιεύματα μερίδας του αθηναϊκού τύπου, αλλά και την ειδησεογραφία των ηλεκτρονικών μέσων μαζικής ενημέρωσης, τα οποία καταγγέλλουν φαινόμενα εκτεταμένης εκμετάλλευσης αλλοδαπών στην περιοχή της Ηλείας, η δημοσιοποίηση των οποίων προκάλεσε, ήδη, την παρέμβαση κάποιων αρμοδίων υπουργείων, ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί αναγκαίο να επισημάνει τα ακόλουθα:

Από τα εν λόγω δημοσιεύματα προκύπτει ότι εκατοντάδες οικονομικοί μετανάστες από διάφορες χώρες, μεταξύ των οποίων και από χώρες μέλη της Ε.Ε., διαβιούν σε συνθήκες εξαθλίωσης, σε μεγάλο αριθμό πρόχειρων αυτοσχέδιων καταυλισμών στην περιοχή του νομού Ηλείας. Υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι το φαινόμενο αυτό δεν περιορίζεται αποκλειστικά στον νομό ή την περιφέρειά σας. Πέραν των απαράδεκτων σχέσεων εργασίας κάτω από τις οποίες φέρονται να απασχολούνται, οι ίδιοι μετανάστες φέρονται, επίσης, να ζουν υπό καθεστώς κατ' ουσίαν περιορισμού της ελευθερίας τους, καθώς οι εργοδότες τους - ιδιοκτήτες τοπικών θερμοκηπίων παραγωγής φράουλας, τα οποία αναφέρονται και ως θερμοκήπια της «ντροπής»- έχουν σύμφωνα με τα δημοσιεύματα πάντοτε, δημιουργήσει ένα πλαίσιο ελέγχου των δραστηριοτήτων τους, ακόμη και στον ελεύθερο χρόνο τους. Οι αναφερόμενες από τον τύπο συνθήκες εισόδου, διαμονής και εργασίας των προσώπων αυτών δημιουργούν έντονους προβληματισμούς για το εάν στις περιπτώσεις αυτές αναπτύσσονται

κυκλώματα και πρακτικές παράνομης εμπορίας και διακίνησης ανθρώπων (trafficking), με συμμετοχή τόσο αλλοδαπών όσο και ημεδαπών διακινητών.

Κατά παράβαση των οικείων νομοθετικών διατάξεων, όπως παρουσιάζεται από τα δημοσιεύματα, οι αλλοδαποί αμειβονται εξαιρετικά χαμηλά, απασχολούνται υπό συνθήκες που δεν πληρούν, έστω υποτυπωδώς, τους αποδεκτούς όρους εργασίας, ενώ επιπρόσθετα υποχρεώνονται να καταβάλλουν σημαντικό μέρος της ισχνής αμοιβής τους στους εργοδότες τους για την κατανάλωση βασικών αγαθών και υπηρεσιών που αυτοί αποκλειστικά τους παρέχουν (ενοίκιο για άθλια στέγη, υποτυπώδη παροχή ύδρευσης, ενίοτε και ηλεκτρισμού, αγορά βασικών τροφίμων, αλλά και παροχή «προστασίας»).

Οι αυτοσχέδιες εγκαταστάσεις των καταυλισμών αυτών, παρεμφερείς σε αξιοσημείωτο βαθμό με αυτές πολλών καταυλισμών Ρομά, είναι παρεπόμενο ότι δεν παρέχουν τις υποτυπώδεις συνθήκες δημόσιας υγιεινής, ούτε πληρούν κανένα στοιχειώδη όρο περιβαλλοντικής και πολεοδομικής προστασίας. Μάλιστα, σύμφωνα πάντοτε με τα δημοσιεύματα, τα λύματα από τους καταυλισμούς ρυπαίνουν τη λιμνοθάλασσα του Κοτυχίου, που είναι υδροβιότοπος ειδικής προστασίας από τη Σύμβαση Ramsar και εντεταγμένη στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Natura 2000.

Συνακόλουθα, η πλήρης απουσία ελέγχων και φροντίδας δημόσιας υγείας, σε συνδυασμό με τις ιδιαίτερα άσχημες συνθήκες υγιεινής των παρεπόμενων στους αλλοδαπούς καταλυμάτων δημιουργούν σοβαρούς και ενδεχομένως εύλογους φόβους για την κατάσταση υγείας του τοπικού αλλοδαπού αλλά και του ημεδαπού πληθυσμού.

Περαιτέρω, στους καταυλισμούς αυτούς παρουσιάζεται να διαβιοί σημαντικός αριθμός παιδιών, τα οποία απασχολούνται υπό τους ίδιους ιδιαίτερα σκληρούς όρους εργασίας, αμειβόμενα, ωστόσο, με σημαντικά χαμηλότερο ημερομίσθιο από αυτό των ενηλίκων.

Επιπλέον αναφέρεται, ότι στους καταυλισμούς αυτούς λειτουργούν παράνομα εμπορικά καταστήματα, από τα οποία οι αλλοδαποί αναγκάζονται να προμηθεύονται, πιθανώς κατ'αποκλειστικότητα, καθημερινά, τα διάφορα αγαθά πρώτης ανάγκης τους. Εφόσον αυτό αληθεύει, είναι προφανές ότι τα εν λόγω καταστήματα δεν υπόκεινται σε κανένα φορολογικό, αγορανομικό ή υγειονομικό έλεγχο.

Τέλος, οι καταυλισμοί αυτοί τελούν, κατά τα δημοσιεύματα, υπό την αυτοαποκαλούμενη «προστασία» των εργοδοτών, η οποία υποτίθεται ότι φροντίζει για την ασφάλεια των διαβιούντων αλλοδαπών, στην πραγματικότητα όμως, ενδεχομένως, να αποσκοπεί στο να ελέγχονται οι κινήσεις τους, οι επαφές και η επικοινωνία τους με τον «έξω» κόσμο. Αναφέρεται δε ότι ορισμένοι εργοδότες, στο τέλος των εργασιών καταγγέλλουν τους παράνομα διαμένοντες μετανάστες στην Αστυνομία, προκειμένου να αποφύγουν την καταβολή των δεδουλευμένων.

Η παρουσιαζόμενη συνολική εικόνα των επίμαχων εργασιακών και κοινωνικών σχέσεων παραπέμπει στις συνθήκες ανέλεγκτης εκμετάλλευσης των απαρχών των βιομηχανικών χρόνων. Οι σχέσεις αυτές καθορίζονται αποκλειστικά και μόνον από τη δύναμη πραγματικής, οικονομικής και άλλης επιβολής των εργοδοτών, το δε κράτος απουσιάζει παντελώς, όχι μόνο με τη μορφή του σύγχρονου παρεμβατικού κοινωνικού κράτους, αλλά ακόμη και με τη μορφή του στοιχειώδους δημόσιου ελέγχου των ιδιωτικών σχέσεων. Η απουσία της δημόσιας ρύθμισης από την ιδιωτική σφαίρα των κοινωνικών σχέσεων αλληλεπιδρά, σε μεγάλο βαθμό, με την εκ των πραγμάτων συνήθη, επιδίωξη των

εργοδοτών να απασχολήσουν αλλοδαπούς που το καθεστώς διαμονής τους δεν πληροί τον τύπο της νομιμότητας. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται και ο μετανάστης να επιδιώκει, ως μη τυπικά νόμιμος, τη ρύθμιση των εργασιακών και κοινωνικών του σχέσεων στο πλαίσιο της ιδιωτικής σφαίρας και την αποφυγή της δημόσιας ρύθμισης.

Ο Συνήγορος του Πολίτη, ως Αρχή προάσπισης της νομιμότητας, προβληματίζεται σοβαρά για ενδεχόμενη απουσία ή και αποχή της δημόσιας ρύθμισης από τομείς της κοινωνικής ζωής, ιδίως όταν πλήττονται ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Κατόπιν αυτών, η Αρχή μας καλεί όλους τους αρμόδιους φορείς, κατά λόγο αρμοδιότητας, να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα και να προβούν στις απαραίτητες συντονισμένες ενέργειες ή ελέγχους, προκειμένου να διασφαλισθεί ότι:

- ο έλεγχος νομιμότητας των σχέσεων εργασίας δεν εξαντλείται στον έλεγχο νομιμότητας διαμονής των αλλοδαπών εργαζομένων, αλλά περιλαμβάνει και τους εργοδότες που απασχολούν παράνομα αλλοδαπό εργατικό δυναμικό,
- ειδικότερα, οι όροι εργασίας των απασχολούμενων αλλοδαπών πληρούν τις προϋποθέσεις που θέτει το οικείο νομοθετικό πλαίσιο· σε αντίθετη περίπτωση, οι αρμόδιοι ελεγκτικοί μηχανισμοί υποχρεούνται να επιβάλουν τις προβλεπόμενες κυρώσεις εις βάρος των εργοδοτών,
- η υπαγωγή των αλλοδαπών εργαζομένων στον κατάλληλο ασφαλιστικό φορέα, (ασφαλώς και των παρανόμων, όπου αυτό προβλέπεται από τις οικείες ασφαλιστικές διατάξεις), με συνεπακόλουθη την ιατροφαρμακευτική τους κάλυψη,
- ο αλλοδαπός πληθυσμός θα τύχει των προβλεπόμενων ελέγχων και φροντίδας βάσει των κανόνων προστασίας της δημόσιας υγείας,
- οι αλλοδαποί εργαζόμενοι ενημερώνονται για τα δικαιώματά τους, προκειμένου κανείς, νόμιμος ή παράνομος, ακόμη και υπό απέλαιση, να μην απολέσει τα δεδουλευμένα και την ασφάλιση του για τις ημέρες εργασίας του,
- στα ενοικιαζόμενα στους αλλοδαπούς καταλύματα τηρούνται οι στοιχειώδεις κανόνες υγιεινής και αξιοπρεπούς διαβίωσης, με παροχή επαρκούς και κατάλληλου χώρου και υποδομές ύδρευσης, αποχέτευσης και ηλεκτρικού ρεύματος,
- οι επίμαχοι καταυλισμοί δεν δημιουργούν σημαντικά προβλήματα από πλευράς δημόσιας υγείας και ρύπανσης του περιβάλλοντος
- οι αλλοδαποί αναπτύσσουν ελεύθερες οικονομικές συναλλαγές στο πλαίσιο της νομιμότητας και η διάθεση σε αυτούς των αγαθών που καταναλώνουν υπόκειται στους προβλεπόμενους φορολογικούς, αγορανομικούς και υγειονομικούς ελέγχους,
- αποτρέπεται οποιαδήποτε μορφή παράνομου εργοδοτικού ελέγχου επί των αλλοδαπών, μέσω παρεχόμενης ιδιωτικής «προστασίας».

Επιπρόσθετα, ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί αναγκαία την καταγραφή των διαβιούντων στην ευρύτερη περιοχή αλλοδαπών, ιδίως με βάση την ηλικία τους, προκειμένου να διασφαλισθούν τα δικαιώματα των ανηλίκων στην εκπαίδευση, την περίθαλψη, τη ψυχαγωγία και ιδιαίτερα την αποχή τους από παράνομη εργασία.

Τέλος, κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί ότι ενδεχόμενη αξιοποίηση των υφισταμένων διατάξεων σχετικά με τη μετάκληση υπηκόων τρίτης χώρας για εποχιακή

εργασία (άρθρο 16 του ν.3386/2005) θα μπορούσε ενδεχομένως να συμβάλει στην κάλυψη των εποχιακών αναγκών σε εργατικό δυναμικό, κάτω από συνθήκες πλήρους νομιμότητας.

Τα αρμόδια για θέματα διαμονής, εργασίας, κοινωνικής ασφάλισης και υγείας υπουργεία, τα οποία αποτελούν αποδέκτες του παρόντος, παρακαλούμε να μας ενημερώσουν για τις σχετικές τους ενέργειες, καθώς και για τα αποτελέσματα των διενεργηθέντων ελέγχων.

Ειδικότερα, ως προς τις οφειλόμενες ενέργειες ανά αρμόδια τοπική υπηρεσία κι εφόσον τα δημοσιεύματα του τύπου αποδειχθούν βάσιμα, τίθενται εύλογα ερωτηματικά για την εύρυθμη λειτουργία :

α) του Σώματος Επιθεωρητών Εργασίας (ΣΕΠΕ) στα θέματα συνθηκών εργασίας,

β) του ΙΚΑ και του ΟΓΑ στα θέματα κοινωνικής ασφάλισης,

γ) των οργανισμών τοπικής πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης στα θέματα κοινωνικής πρόνοιας, κοινής ωφέλειας, στέγασης και περιβαλλοντικού ελέγχου,

δ) των αστυνομικών υπηρεσιών στα θέματα λειτουργίας κυκλωμάτων παροχής υπηρεσιών παράνομης ιδιωτικής “προστασίας” και παράνομης εμπορίας και διακίνησης, ανθρώπων. Ιδίως δε για το εάν και πότε :

- έλαβαν γνώση της διαμορφωθείσας (κατά τα δημοσιεύματα, χρόνιας) προβληματικής κατάστασης,

- διενήργησαν τους απαιτούμενους σχετικούς ελέγχους και επέβαλαν τις προβλεπόμενες κυρώσεις,

- καθώς και εάν ανέλαβαν ή προγραμματίζουν να αναλάβουν δράσεις (και ποιες) για τη ρύθμιση του προβλήματος.

Ασφαλώς, η εξαιρετικά προβληματική κατάσταση, ως προς το επίπεδο επαρκούς προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των αλλοδαπών εργαζομένων, που έχει δει το φως της δημοσιότητας για τις περιοχές του νομού Ηλείας, δεν χαρακτηρίζει ούτε αφορά αποκλειστικά τον εν λόγω νομό. Πιθανολογείται σφόδρα ότι αφορά και αρκετές άλλες αγροτικές περιοχές της Χώρας που αναπτύσσουν στον πρωτογενή τομέα παραγωγής δραστηριότητες, οι οποίες απαιτούν υψηλή ένταση ανειδίκευτης εργασίας. Άλλωστε, οι προαναφερόμενες εργασιακές σχέσεις και τα συνεπαγόμενα προβλήματα ήταν κοινά, σχεδόν αποτελούσαν παγιωμένη μορφή απασχόλησης αλλοδαπών εργαζομένων στις γεωργικές καλλιέργειες της Χώρας, στις αρχές και τα μέσα της δεκαετίας του 1990. Ωστόσο, οι σχέσεις αυτές δεν μπορούν να γίνονται πλέον αποδεκτές από το Ελληνικό Κράτος, όχι μόνο γιατί αυτό σταθερά πρέπει να επιδιώκει τη θεμελίωση των αρχών ενός σύγχρονου κοινωνικού κράτους δικαίου, αλλά και γιατί ο βασικός σκοπός της μεταναστευτικής μας πολιτικής είναι πλέον η κανονική ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία

Παραμένουμε στη διάθεσή σας για κάθε περαιτέρω διευκρίνιση ή πληροφορία.

Γιώργος Β. Καμίνης